

שהכל אבוד. כשהחמיר הקרב הסתובב במועצת פועלי חיפה וקרא: הגנה, הישלו איתנו! אמרו לנו שיש הגנה ופלמ"ח, ועכשיו אנחנו רואים שאין כלום! נוצר מסביבו אי של בהלה ותבוסות.

אי זה הושמד במהרה, כשגברו כוחות ההגנה על קאוקג'י והצילו את משמר העמק. נקמתו חסונה של אבא חושי בפקיד ההגנה הממוטטה, לא השאירה אחריה אלא טעם מר בפי המפקדים במקום.

## הפקודה שלא הוגשמה

חודשים אלה של חוסר-חשיבות וחוסר פרסום העיקר קשה על עצביו של אבא חושי. מפעם לפעם הראה סימן חיים שאיש לא שם לב אליו. עד שביום בהיר אחד צצה ההצעה למנות את אבא חושי למושל צבאי של חיפה רבתי.

איש אינו יודע כיצד נרקמה אינזיג'ה זו. אנשים מסוימים מצאו את השעה כשרה לעשות חשבון מפלגתי. לא היה זה חשבון מעודד לצמרת מפא"י: כמעט כל המפקדים הגבוהים נמנו עם מתנגדיה. מפקד הפלמ"ח יגאל אלון, מפקד הדרום שמעון אבידן, מפקד הנגב נחום שריג, מפקד הצפון משה כרמל, מפקד מבואות ירושלים יצחק רבין, מנצח משמר העמק, יצחק שוה, וראש המפקדה הארצית עצמו, ישראל גלילי, היו כולם כאיש אחד אנשי מפ"ם (שעור היתה אז מאוחדת).

אבא חושי לחש באוזניו של משהו חשוב שאין לסבול מצב נורא כזה. מאחר שאי אפשר היה להחליף את המפקדים הגבוהים בעסקנים ממרכז מפא"י, הציע פתרון מחוכם יותר: למנות מבין חברי מפא"י "מוש" לים צבאיים שיטילו את מרותם על המפקדים הצבאיים. המועצה בצפון: אבא חושי.

חושי שלח שליחים לפיקוד העליון על מנת לשכנעו כי הדבר יהיה לטובת ההגנה באותה שעה הגיע לתל-אביב גם אויבו הוותיק, דוד הכהן, שהסביר לפיקוד חושי רק יפריע. משה כרמל שלח הודעה שית פטר בו ברגע שתתקבל ההצעה.

יעקוב דורי, ראש המטה הכללי, הכיר

את חושי היטב מן הזמן שהוא כיהן כמפקד מחוז חיפה והסתכסך עמו בלי הרף. הוא היסס, שלח לבסוף פקודה שולחית מעין פשרה: כרמל קיבל הולאה שחושי מתמנה למושל צבאי של חיפה רבתי, ממונה על ארגון העניינים האזרחיים.

כשנווד הדבר למפקדים במקום, פרץ מרד גלוי. בהתאם לרגשות פקודיו, הודיע כרמל למטכ"ל שהוא מפרש את הפקודה

טרך לצאת לפעולה כדי לשפוך את טבעת האויב. היה ברור, איפוא, כי עומדת להתארגן שיירה, לפתע נודע להגנה הגדולה כי אבא חושי נפיק בעיר שמועה כאילו ניהל משאומתן עם המפקד הערבי בגליל הערבי, איברהים הקטן, להעברת השירה. הערבי, כך סיפר חושי, אמר לו שאמנם לא יוכל להימנע מלהתקוף את השיירה, בגלל סיבות פנימיות, אולם הוא הבטיח שהי

לידי גלוי ההגנה. היתה זאת העיר הראשונה, מלבד טבריה, שנפלה לידי הכוח העברי הלוחם.

שום סוד אינו אופף את כיבוש העיר. כל הפרטים המוסמכים יודיעו למגויגי הישוב והצבא. אולם האמת הזאת טושטשה לחלוטין על-ידי שמועות שהופצו בוודיות בפי המנגנון החושיסטי משך שבוע שנים רצופות, כך שבמקום הפרק האמיתי שה' תרשה בתודעת הקהל אגדה שאין לה שום קשר עם המציאות. גיבור האגדה: אבא חושי.

וזה דבר האגדה: אבא חושי קיים משך כמה חדשים מגע הדוק עם הפיקוד הבריטי. אחרי מאמצים רבים עלה סוף-סוף בידו להשיג לישוב נצחון כביר: הגנרל הבריטי טי הסכים למכור לו את חיפה תמורת תשלום של 30 אלף לא"י. חושי שילם את הסכום, והגנרל הבריטי מסר את חיפה לידינו.

סיפור זה הוא כולו שקר מחוצף, מאלף ועד תו.

האמת הפשוטה היא שלאבא חושי לא היה שום מגע עם הבריטים, לא בימי ה' שיחרור ולא משך שבועות רבים לפני כן. יחסיו הקודמים עם האנגלים נתבטלו, ודווקא ביוזמת האנגלים עצמם.

לפני כן קיים הגנרל סטוקוול, המפקד השמגמן של הכוחות הבריטיים באזור חיפה, מגע עם שלטונות ההגנה וגם עם הגופים האזרחיים. אולם הוא הרגיש שישנו הבדל, כשביקש בקשה מסוימת מנציג מפקד המחוז, למשל שבשעה זו או אחרת לא יסיירו משרות ההגנה באזור מסוים, היתה הסכמת המפקד סופית ומחייבת. ואילו הסכמיו עם הגופים האזרחיים היו חסרי-ערך — ההגנה לא התחשבה בהם.

לכן ביטל את המגע עם האזרחים, קיים מגע רק עם איש אחד: עורך-דין חיפאי, נציגו האישי של משה כרמל, מפקד המחוז. כרמל עצמו סירב להיפגש עם האנגלי, כנראה בגלל שיקולים מחתרתיים שטרם נתבטלו.



ביאייק דה-סומו  
נגד ההגנה

משה כרמל  
מחתרת —

שיירה תעבור, אפילו יפלו כמה קרבנות. ההגנה ידעה, כמובן, שאין שחר לכל השמועה, וכי שום משאומתן לא היה בין חושי והערבי. חשבוננו של חושי היה, כנראה, שאם תצא השירה ותעבור לתער דתה, יזיקו הדבר על חשבוננו האישי. הדבר לא הוסיף לפרולריותו של חושי בחוגי המפקדים, שידעו כי הקרב על השיירה יהיה קשה ואכזרי.

כך שכל תוכנה אינו אלא. שמפקד העיר יקיים מגע עם חושי רק בכל הנוגע לאזרחי חיפה. כך מתה ההצעה מיתת-נישקה.

## חושי מעביר שיירה

חושי לא נח מנסיונותיו לעורר את הרושם שהוא איש חשוב וקובע בעניינים. רוגו מיוחד עורר במקרה אחד, שנחרת בזכרונו של רוב המפקדים.

המעשה אירע כשהגליל המערבי היה במצור. כל ברדעת הבין כי ההגנה תצ

## 30 אלף לירות

ב'21 באפריל, 1948, נפלה חיפה כולה

## אורח בלתי קרוא

איש לא ידע אפילו רגע אחד מראש כי האנגלים עומדים לנטוש את חיפה. להגנה לא היה שום מושג על הדבר. כתוצאה מכך לא נערכה מראש כדי לתפוס את האזורים הערביים. היא נאלצה במפתיע לערוך את כוחותיה למיבצע הבלתי-צפוי, דבר שפגע ביעילות המיבצע. לו יכלה ההגנה להתכונן למיבצע מראש, היתה יכולה לחסוך קרבנות.

אמר החודש אחד מאנשי ההגנה הח פאית של או: "אם ידע אבא חושי מראש על כוונות האנגלים, ולא הודיע על כך להגנה, הרי שיש להעמידו אל הקיר כבוגד. אולם האמת המרה היא שגם לחושי לא היה שום מושג על כך."

ביום השיחרור פנו נציגי הערבים אל הגנרל סטוקוול וביקשוהו לברר את תנאי הכניעה של היהודים. סטוקוול קרא לעורך-דין המקשר, העביר לו את הבקשה. עורך-דין הודיע על כך למשה כרמל. הלה רשם על פתקה את תנאי הכניעה, שהיו הוגנים למדי. מפקדי המחוז קבעו פגישה עם המ' קשר במלון ציון, מתוך תקווה שעד אז ישיבו הערבים את תשובתם, ואפשר יהיה לקבל החלטה סופית.

בינתיים השתלטה פאניקה על אבא חושי. בכל העיר נשמעו יריות אנשי ההגנה, שיצאו להשתלט על האזורים הערביים. אבא חושי לבדו נשאר מן הצד, כאדם שאין חפץ בו. הוא החליט להשתלב בכל מחיר במהלך המאורעות. לכן טילפן למפקדת ההגנה, שאל אם יש בכוחו לעזור במשהו. המפקדים ענו לו שודיעו לו את התשובה מאוחר יותר. תשובה זו לא נמסרה עד היום.

בינתיים התקרבה שעת הפגישה, וראשי ההגנה באו למלון ציון לשמוע את תשובתו של הגנרל. באופן מסתורי שמע חושי על פגישה זו, הופיע כאורח בלתי-קרוא לרוגום הרב של אנשי ההגנה.

לא היה להם שום חשק לדון בעניינים לאזוני חושי. לפיכך, בשמעם שעדיין אין תשובה סופית מפי הערבים, פיזרו פשוט את הישיבה. חושי יצא מבית המלון אבל וחפוי-ראש.

## לעק-יש רגל שכורה

חושי החליט שהוא מוכרח לעשות משהו. סמוך למקום הישיבה שלא נתקיימה, בגבול השכונה העברית, היתה חתנה קטנה של

# ... השמצת האשחררים ביום השחרור

